

VI ÄR MED- PAKETET

Kommunikation och lagstiftning

Personer med flerfunktionsnedsättning har en omfattande intellektuell och motorisk funktionsnedsättning och de har alltid stora kommunikativa svårigheter. När man har en intellektuell funktionsnedsättning, omfattande utvecklingsstörning är symboltänkande, kommunikation och minne påverkat (Kylén, 2012). Självklart varierar svårigheterna utifrån person och vilken nivå av utvecklingsstörning.

Personer med kommunikationssvårigheter kan ha svårt med att komma ihåg, bearbeta och förstå. Därför har många behov av AKK/ alternativ kompletterande kommunikation (kommunikationsstöd) och/eller hjälpmedel, dvs behov av att få kommunicera på olika, individualiserade, sätt.

Det är en grundläggande mänsklig rättighet att kommunicera, alla människor kan kommunicera på något sätt.

Lagstöd

Det finns lagstiftning samt FN konventioner att ta stöd i när det handlar om att kommunikation är en rättighet för personer med funktionsnedsättning. Några av dessa är: FN:s konvention om mänskliga rättigheter och konvention för personer med funktionsnedsättning, Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS (1993:387), Hälso- och sjukvårdslagen HSL, Patientlagen och Diskrimineringslagen.

I FN:s konvention om mänskliga rättigheter, artikel 19, står det att alla har rätt till åsikts- och yttrandefrihet.

FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning trädde i kraft i Sverige år 2009. I den står, riktat för personer med funktionsnedsättning att personen har rätt att själva välja former för kommunikation för att kunna söka, ta emot och sprida uppgifter och idéer på samma villkor som andra. Det står vidare att i offentliga sammanhang ska teckenspråk, punktskrift, förstorande och alternativ kommunikation och alla andra tillgängliga medel, former och format för kommunikation godtas och underlättas för personer med funktionsnedsättning.

Personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till information och kommunikation för att få leva som alla andra. Tillgänglighet ska möjliggöras och hinder undanröjas enligt konventionen

I LSS, paragraf 9 om rätten till personlig assistans: står det att insatsen är till den som bl.a. behöver hjälp med att kommunicera.

Det står inget annat specifikt om kommunikation i LSS, men lagen är en rättighetslag som utgår ifrån personens behov för att kunna kommunicera sina behov behövs omfattande stöd i kommunikationen. Det är därför en handläggares ansvar att informera sig om personens behov ifall personen själv inte kan kommunicera dem.

”Socialtjänsten ska frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. En förutsättning för självständighet är att få tillfälle att vara delaktiga i sin planering. Personalen

VI ÄR MED- PAKETET

behöver ställa frågor och stämma av att hon eller han förstår och är överens. Detta ställer också krav på att personer runt den enskilde har kunskap om vilket kommunikationsstöd som kan behövas.

Personer med svårigheter att kommunicera bör få tillgång till individuellt anpassad Alternativ och Kompletterande Kommunikation, AKK. Det finns inte en lösning som passar alla. Däremot kan en kommunikativ miljö erbjuda ett bemötande och kommunikationsstöd som underlättar för många.

<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/funktionshinder/yrkesintroduktion-for-baspersonal-som-arbetar-med-personer-med-funktionsnedsattning/individens-rattigheter>

HSL: är en lag för att alla personer i Sverige ska få en god hälso- och sjukvård. God hälso- och sjukvård enligt lagen ska: tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet, vara lättillgänglig, bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet samt främja goda kontakter mellan patienten och hälso- och sjukvårdspersonalen.

Tolkning: för att hälso- och sjukvård ska vara lättillgänglig, säker och trygg behöver patienten kunna kommunicera sina önskemål, få information på ett (för personen) lättförståeligt sätt samt känna sig förstådd/ lyssnad på. Alla goda kontakter mellan människor bygger på kommunikation.

I Patientlagen, kapitel 3 står det att Information ska anpassas till mottagarens ålder, mognad, erfarenhet, språkliga bakgrund och andra individuella förutsättningar. Personen som ger informationen ska så långt som möjligt försäkra sig om att mottagaren har förstått innehållet i och betydelsen av informationen.

Kapitel 5 handlar om Delaktighet och där står det att hälso- och sjukvård ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten, patienten har rätt att själv påverka och önska hur sin vård ska utformas, samt att patientens närstående ska få möjlighet att medverka vid utformning och genomförande av vården om det är lämpligt och ej strider mot sekretess eller tystnadsplikt.

I Diskrimineringslagen står: att personer med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter till tillgänglighet och delaktighet som personer utan funktionsnedsättning.

Diskriminering gällande tillgänglighet är situationer där en person inte kan/ får använda sina kommunikationssätt, eller där miljön inte anpassats för att underlätta delaktighet – lika mycket som för en person utan funktionsnedsättning. Dock med hänsyn till bl.a. ekonomi, andra lagar (som t.ex. Plan- och bygglagen) och hur kontakten ser ut (det kan t.ex. vara skillnad på att en person bor på en gruppboende där anpassningar behöver göras och på vilka anpassningar som kan göras för ett besök på vårdcentralen).

De här lagarna ger stöd för personer med flerfunktionsnedsättning – att få vara en del av samhället precis som alla andra, att få kommunicera sina önskemål och behov i sin vardag med alla människor de möter.